

การระดมสมองเรื่อง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีในปี 2603,
ไทยเป็นแผ่นดินแม่ คนไทยเป็นพลเมืองโลก คนไทยแข่งได้ในโลก
(Motherland, Global Citizen, Global Professionals)
โดย ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร
ที่ปรึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ครั้งที่ 309
วันพุธที่ 7 พฤษภาคม 2568
ณ ห้องประชุมประภา ประจำปีชศุภณนด มหาวทยาลยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
และการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (โปรแกรม Microsoft Teams)

.....

ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร ที่ปรึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี นำเสนอ เรื่อง “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีในปี 2603, ไทยเป็นแผ่นดินแม่ คนไทยเป็นพลเมืองโลก คนไทยแข่งได้ในโลก (Motherland, Global Citizen, Global Professionals)” โดยได้คำนึงถึงปัจจัยที่เลี่ยงไม่ได้ และได้คิดมาตรการเพื่อลดผลกระทบ/ มาตรการเพื่อการเติบโต

อนาคตเป็นสิ่งที่ไม่แน่ชัด แต่มองเห็นทิศทางจากการพิจารณาแนวโน้ม ในช่วง 1-2 ทศวรรษที่ผ่านมา เกิดการเปลี่ยนแปลงกะทันหัน (Disruption) ที่ไม่เคยมีในประวัติศาสตร์ เกิดผลกระทบสูง แต่มนุษย์มีปัญญา มีทุนสังคม สามารถปรับวิถีชีวิตตามเส้นทางใหม่ (New Normal) เช่น วิกฤตการณ์โควิด 19, ภูมิรัฐศาสตร์, ปัญญาประดิษฐ์ มหันตภัยที่คาดไม่ถึง เช่น ภัยพิบัติสึนามิเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 และแผ่นดินไหวในเมียนมา เดือนมีนาคม พ.ศ. 2568

ในหลักการ รัฐควรมีบทบาทในการสร้างมาตรการเพื่อลดผลกระทบและมาตรการเพื่อการเติบโต แต่ปรากฏว่าการคิดพึ่งพารัฐไม่ใช่เส้นทางเดินขององค์กร ดังนั้น มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นแหล่งรวมผู้มีความรู้ มีทุนปัญญาสะสม ควรเตรียมเส้นทางในอนาคตโดยไม่รอรัฐบาล เป็นเส้นทางเชื่อมโยงกับสภาพโลกาภิวัตน์ มองภาพฉาย (Scenario) กำหนดยุทธศาสตร์ และทางเลือก รวมทั้งให้ความรู้แก่สาธารณะ

เมื่อมองไปข้างหน้าอีก 35 ปีที่ มจร. มีอายุครบ 100 ปี (พ.ศ. 2603) ควรวางเป้าหมาย (Goal) ด้านคุณลักษณะของบัณฑิต มจร. เป็น 3 ประการ ได้แก่

1. ไทยเป็นแผ่นดินแม่ (Motherland)
2. คนไทยเป็นพลเมืองโลก (Global Citizen)
3. คนไทยแข่งได้ในโลก (Global Professionals)

สาระสำคัญเรื่อง “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีในปี 2603, ไทยเป็นแผ่นดินแม่ คนไทยเป็นพลเมืองโลก คนไทยแข่งได้ในโลก (Motherland, Global Citizen, Global Professionals)” แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 โครงสร้างประชากร (Demography)
- ตอนที่ 2 การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate Changes)
- ตอนที่ 3 ภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) และ Fragmented Globalization
- ตอนที่ 4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุมแนบท้าย : <https://kmutt.me/ixwyd6k>

ตอนที่ 1 โครงสร้างประชากร (Demography)

1.1 โครงสร้างประชากร

อัตราการเจริญพันธุ์ของประเทศลดลงต่อเนื่องมา 60 ปี (ค.ศ. 1965, พ.ศ. 2508) ทำให้การเกิดของประชากรลดลงอย่างต่อเนื่อง จากค่าสูงสุด 1,200,000 คนต่อปีเมื่อ พ.ศ. 2508 เหลือประมาณ 550,000 คนต่อปีใน พ.ศ. 2567 จึงเกิดคำถามที่มหาวิทยาลัยควรหาคำตอบนอกจากงานวิชาการที่ทำ นักประชากรศาสตร์ได้วิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมเศรษฐกิจ คือ อัตราส่วนการพึ่งพิง (Dependency Ratio) หรือสัดส่วนคนทำงานหาเลี้ยงต่อคนที่ไม่ได้ทำงาน (เด็ก เยาวชนวัยการศึกษา และผู้เกษียณ) มีสัดส่วนลดลง จากเดิมปี พ.ศ. 2538 แรงงาน 8.47 คนต่อการดูแลผู้สูงอายุ 1 คน ปัจจุบันปี พ.ศ. 2568 คงเหลือแรงงาน 3.46 คนต่อการดูแลผู้สูงอายุ 1 คน และคาดการณ์ว่าอีก 25 ปีข้างหน้า (ปี พ.ศ. 2593) จะเหลือแรงงาน 1.51 คนต่อการดูแลผู้สูงอายุ 1 คน ดังนั้นมหาวิทยาลัยจะมีบทบาทมากในการสนับสนุนผู้ที่ทำงาน/ผู้เสียภาษี และหากจะรักษาระดับเศรษฐกิจ ให้คุณภาพชีวิตดีเท่าเดิม) มีอย่างน้อย 2 ทางเลือก คือ 1) คนทำงานต้องมีผลิตภาพ (Productivity) สูงขึ้น เช่น การศึกษา การฝึกอบรม และสุขภาพ และ 2) คนสูงอายุทำงานต่อไป เพื่อให้มีผลิตภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งทั้ง 2 เรื่องเป็นหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัย เช่น การผลิตบัณฑิต การ Reskill, Upskill, New-skill ของกำลังแรงงานและผู้สูงอายุ

ประเทศไทยผ่านช่วงที่ประชากรเกิดสูงที่สุดไปแล้ว และคนสูงวัยกำลังเพิ่มสูงขึ้น หากไม่ตระหนักจะทำให้การวางแผนการศึกษาผิดพลาด เช่น การผลิตครู/โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สำหรับมหาวิทยาลัยมีบทบาทแตกต่างจากโรงเรียน ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ มีหน้าที่ต้อง Reskill, Upskill, New-skill ให้กับคนวัยแรงงานและผู้สูงอายุ

เมื่อมองไปอีก 35 ปีข้างหน้า (ปี พ.ศ. 2603) จำนวนประชากร (Total Population) ไทยที่ลดลงกำลังซื้อจะไม่สูงมาก ประเทศไทยอาจหลุดจาก Middle Income Trap (MIT) ได้ไม่นาน จากตัวเลขอัตราการเติบโต GDP 2.0 - 2.5% ต่อปี ประเทศจะหลุดจาก MIT ในอีก 10-15 ปี ประเด็นอื่นที่ควรพิจารณาประกอบด้วย 1) จำนวนคนทำงานลดลง 2) ขนาดตลาดลดลง สร้างตลาดใหม่ได้ยาก เติบโตไม่ได้ด้วยตลาดภายในที่ใช้การกระตุ้นโดยนโยบายการจัดซื้อของรัฐบาล (Procurement Method) ยกเว้นรัฐบาลและนักการเมืองมีความซื่อสัตย์ คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศมากกว่าการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของตัวเองและพวกพ้อง และ 3) เกิด Economy of Scale ได้ยาก

การเปรียบเทียบจำนวนประชากร

ปี พ.ศ.	ไทย	เวียดนาม	อินโดนีเซีย
ปี 2553 (มจร. 50 ปี)	63.0 ล้านคน	77.0 ล้านคน	216.1 ล้านคน
ปี 2593 (มจร. 90 ปี)	66.4 ล้านคน	109.6 ล้านคน	320.7 ล้านคน
ปี 2643 (มจร. 140 ปี)	46.0 ล้านคน	97.4 ล้านคน	320.7 ล้านคน

เมื่อเปรียบเทียบประชากรไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย ในปี 2553, 2593, 2643 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนประชากรต่ำที่สุด มีแรงงานน้อยที่สุด และขนาดตลาดเล็กที่สุด นอกจากนี้ GDP per capita ของอาเซียนในปี พ.ศ. 2566 และการคาดการณ์ของธนาคารโลกในปี พ.ศ. 2568 พบว่า GDP ปี พ.ศ. 2603 ไทยอาจตามหลังเวียดนามและอินโดนีเซีย ดังตาราง

ปี พ.ศ.	ลำดับ 1	ลำดับ 2	ลำดับ 3	ลำดับ 4	ลำดับ 5	ลำดับ 6
ปี 2566 (มจร. 63 ปี)	สิงคโปร์	บรูไน	มาเลเซีย	ไทย	อินโดนีเซีย	เวียดนาม
ปี 2603 (มจร. 100 ปี)	สิงคโปร์	บรูไน	มาเลเซีย	เวียดนาม	อินโดนีเซีย หรือ ไทย	ไทย หรือ อินโดนีเซีย

เมื่อเทียบอัตราการเติบโตของไทยและเวียดนาม บ่งชี้ว่า GDP per capita ของเวียดนามและอินโดนีเซีย น่าจะสูงกว่าไทยภายใน 10-15 ปี หรือภายในไม่เกินหนึ่งชั่วอายุคน นอกจากนี้ ข้อมูลล่าสุดของธนาคารโลก ประเทศไทยมีอัตราการเติบโตของ GDP per capita ปี 2568 เพียง 1.6 % ต่ำกว่าอดีต และต่ำกว่าทุกประเทศอาเซียน ดังนั้น ระยะเวลาที่ไทยจะหลุดพ้นจาก MIT อาจนานขึ้นกว่า 15-20 ปี และ GDP per capita ของไทย จะตามหลังเวียดนามและอินโดนีเซีย

โจทย์มหาวิทยาลัย

- ก) เพิ่ม Productivity ของกำลังงาน เพิ่มทุนมนุษย์ ที่เป็นประชากรไทยให้สูงขึ้น
 - ข) Recruit ประชากรต่างชาติที่มีคุณภาพเข้ามาเป็นทุนมนุษย์ไทยได้ โดยมี Migrant Policy ที่ดี
- ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยควรพยายาม Recruit และรักษานักเรียนต่างชาติให้ทำงานในประเทศไทยต่อไป

Migrant Policy ที่รัฐควรริเริ่ม

- ก) พัฒนาแรงงานต่างด้าว 4-5 ล้านคน ให้มีผลิตภาพเพิ่ม ผ่าน RUN โดยมหาวิทยาลัย และโดยเอกชน ที่รัฐให้ Incentives เป็นต้น
- ข) คุศโลบายช่วยให้แรงงานต่างด้าวรักคนไทย รักเมืองไทย
- ค) กำหนดนโยบายชัดเจนเพื่อการให้สัญชาติไทยแก่กำลังงานต่างด้าวระดับบน

ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคม เมื่อประชากรลดลง กำลังซื้อจะต่ำลง ธุรกิจที่อาศัยแรงงานเป็นปัจจัยหลักในการผลิต ธุรกิจที่อาศัยรายได้จากกลุ่มผู้บริโภคขนาดใหญ่ภายในประเทศ ธุรกิจสำหรับเด็กและเยาวชนจะลดลง รวมทั้งภาครัฐจะเก็บภาษีได้น้อยลงด้วย **ผลกระทบในมิติของจำนวนและสัดส่วนประชากร** ในอีก 60 ปีข้างหน้า (ปี 2083) ประชากรของประเทศไทยจะลดลงจากเดิม 66 ล้านคน เหลือเพียง 33 ล้านคน ทำให้จำนวนเด็กอายุ 0-14 ปี และคนวัยทำงานอายุ 15-64 ปี จะลดลง ขณะที่ผู้สูงวัยอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรชักจูงให้ผู้เรียนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (และสาขาอื่นที่จำเป็นและขาดแคลน) ทำงานต่อในประเทศไทย

ปี 2568 พบว่า มจร. มีนักศึกษาต่างชาติจากหลากหลายประเทศ โดยมาจากเมียนมา 377 คน รองลงมาเป็นจีน 76 คน กัมพูชา 46 คน และประเทศอื่น ๆ ส่วนมากเรียนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ดังนั้น มจร. ควรกำหนดนโยบาย Proactive Recruitment โดยเร็ว ชักจูงให้มาเรียนในไทย และ มจร. ให้ทุนการศึกษา

ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาควรผลักดันรัฐ ถอดบทเรียนจากไต้หวัน อินโดนีเซีย ซึ่ง ดร.เบ๊งค์ งามอรุณโชติ ได้ศึกษาไว้ คือ

ก) จาก “หุบเขามลพิษทราย” สู่ “เครือข่ายกฎหมาย” เมื่อจอมพลยุทธไต้หวันใน Silicon Valley กลับบ้าน เพื่อสร้างอุตสาหกรรมใหม่

ข) Prakerja Model : การปรับทักษะแรงงานมากกว่า 17 ล้านคน ภายใน 3 ปี ของอินโดนีเซีย

ค) Good Jobs Economy: การสร้างเทคโนโลยี ทักษะ และงานที่ดีคือหัวใจสำคัญของนโยบาย เศรษฐกิจไทยในระยะถัดไป

1.2 ประชากรไทย และนโยบายต่อประเทศไทย

ประเทศไทยอยู่อันดับ 20 ของโลกเมื่อวัดจากจำนวนประชากร และเป็นอันดับ 4 ของอาเซียน มีความหนาแน่นของประชากร 140 คนต่อตารางกิโลเมตร และมีการขยายตัวของประชากรเข้าไปอาศัยอยู่ในเขตเมือง มากกว่าร้อยละ 53 โดยพลเมืองไทย (Nationality สัญชาติ-ไทย) ในประเทศไทย มีความหลากหลายของเชื้อชาติ (Ethnicity) อาทิ สยาม จีนฮั่น จีนยูนนาน มาเลย์ เขมร พม่า มอญ กะเหรี่ยง ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีชาติพันธุ์พื้นทะเล เช่น ชาวจีนโพ้นทะเล และยังมีชุมชนชาวไทยจำนวนมากที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ ดังนั้น ชาติพันธุ์พื้นทะเล ทั้งไทยโพ้นทะเลและจีนโพ้นทะเล จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการค้า ความเข้าใจภาษาและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยไทยควรทำอะไร มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรของผู้มีความรู้ ผลิตคนที่มีความรู้ ต้องยกคุณภาพบุคลากรมหาวิทยาลัยให้มีโน้ตบุ๊กและจิตใต้สำนึกสูงขึ้น โดยมีคุณลักษณะ ดังนี้

- เป็นคนรู้จักราก ชาติกำเนิดของตนเอง เข้าใจประวัติศาสตร์ จุดแข็งจุดอ่อนสังคม

- ซึมซับมโนทัศน์แผ่นดินแม่ (Motherland) เช่น สิงคโปร์เปลี่ยนคนเก่าและสร้างคนใหม่ได้ในยุคสร้างประเทศ (ทศวรรษ 2500 - 2510) ผู้นำเปลี่ยนกำลังงานและสร้างสมองประเทศสิงคโปร์ให้เป็นคนรักประเทศ ภูมิใจในประเทศ ภูมิใจในผู้นำ ปัจจัยความสำเร็จของสิงคโปร์คือ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สร้างประเทศที่มีระบบรัฐและคนที่มีประสิทธิภาพสูง ไร้คอร์รัปชัน คนภูมิใจ ไม่ท้อใจ คน Look up to ผู้นำไม่ Look down upon

อาเซียนและไทย เศรษฐกิจ ทิศทางประเทศ การศึกษา

การเติบโตของเศรษฐกิจไทย เครื่องจักรขับเคลื่อนหรือตัวถ่วงของการเติบโตประเทศไทย มีหลายประเด็น อาทิ ก) จำนวนและคุณภาพประชากร ข) สภาพเศรษฐกิจโลก ค) สภาพภูมิรัฐศาสตร์ที่เปลี่ยนเร็ว ง) คุณภาพของนักการเมือง รัฐบาล จ) เงื่อนไขสังคม ทั้งนี้ จาก 5 ประเด็นดังกล่าว (ก) เป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยทำได้ (ข) และ (ค) มหาวิทยาลัยให้ข้อมูลแก่สาธารณะ ให้สตรีรัฐบาล และ (ง) มหาวิทยาลัยให้สติ

ทิศทางประเทศอาเซียน

โครงสร้างประชากรรวมถึงคุณภาพประชากรเป็นปัจจัยชี้ขาดความเจริญของประเทศ ประเทศไทยพลาดโอกาสในทศวรรษปี 2550 - 2560 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พลเมือง/ประชากรเพิ่มมาก และเป็นปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เติบโตได้มาก นักประชากรศาสตร์เรียกว่า “ยุคการปันผลประชากรครั้งที่ 1 (First Demographic Dividend)” รวมทั้งผ่านยุคการปันผลประชากรครั้งที่ 2 ไปแล้วเช่นกัน ขณะนี้เข้าสู่ยุคการปันผลประชากรครั้งที่ 3 ช่วงประชากรสูงวัย สถาบันอุดมศึกษาจะมีบทบาทและสร้างผลกระทบได้มาก ถ้าเข้าใจ ทั้งนี้ผู้นำของมหาวิทยาลัยต้องเข้าใจสังคมในภาพกว้าง ภาพไกล ทำเรื่องประเทศให้มากขึ้น ดังนี้

• นโยบายการศึกษา

- การศึกษาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง Inclusive Education
- นโยบายเรื่องคุณภาพระบบการศึกษา Policy on Quality of Education
- การลงทุนและการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศ

- ทุกประเทศให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษ English is a Must in all Countries
- การเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์และฐานประสบการณ์ Active Learning and Experiential Based Learning : ฐานสาระ, ฐานปริบทเศรษฐกิจสังคม, บุคลากร และ Bundling ของกระบวนการวิชา
- ขยายพื้นที่ห้องเรียนทั้งกายภาพและ Logic Classroom Expansion
- **รัฐบาลประเทศอาเซียน**
 - นโยบายรัฐบาลด้านการศึกษาที่สร้างกำลังงานคุณภาพสูง
 - เตรียมกำลังงานเพื่อการจ้างงานและการเป็นพลเมืองโลก
- **สรุปทิศทางการศึกษาในอาเซียน**
 - สนับสนุนโรงเรียนและทำให้แกร่งด้านไอที
 - ใช้อาสาสมัครการศึกษา
 - ลดการแยกสาย (Streaming) และกระบวนการวิชา ระดับมัธยมศึกษา

มหาวิทยาลัยมีไว้ทำไม มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย 4.0

การวางแผนมหาวิทยาลัย ผู้นำและผู้บริหารต้องตระหนักถึงตำแหน่งและความคาดหวังของมหาวิทยาลัยจากสังคม ทุกสังคมมีคำถามตลอดว่า การจัดสรรงบประมาณแผ่นดินที่มาจากภาษีอากรควรมีสัดส่วนอย่างไรระหว่างการลงทุนการศึกษาระดับปฐมวัยและอนุบาล ระดับการศึกษาพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา โดยสรุปความเห็นพ้อง (Consensus) คือ

1. การลงทุนการศึกษาระดับปฐมวัยและอนุบาล (Early Childhood) เป็นรากฐาน
2. การศึกษาพื้นฐาน 12 ปีก่อนอุดมศึกษา เป็นหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้สังคมมีคำถามเรื่องประสิทธิภาพประสิทธิผล การกระจายอำนาจให้พื้นที่มีบทบาทกำหนดทิศทางและบริหาร
3. การอาชีวศึกษา เป็นทิศทางที่ทั้งรัฐและเอกชนควรลงทุน มี Incentive ให้เอกชนมีส่วนร่วมมากขึ้น
4. การอุดมศึกษา สมควรได้รับการอุดหนุนในสัดส่วนเพียงใด

ทั้งนี้ มีการวิพากษ์ในทุกประเทศและคำถามเชิงสังคมว่า อุดมศึกษาเป็นสินค้าบุคคล (Personal Goods) ที่ผู้เรียนได้ประโยชน์ หรือสินค้าสาธารณะ (Public Goods) ที่ประเทศได้ประโยชน์ ในขณะที่งบประมาณมีจำกัด รัฐควรอุดหนุนอุดมศึกษามากน้อยเพียงใด เทียบกับการอุดหนุนด้านสังคม เช่น การรักษาพยาบาล ระบบประกันสังคม ระบบประกันสุขภาพ บำนาญผู้สูงอายุ เป็นต้น อุดมศึกษาจะมีความสำคัญระดับต่ำที่จะได้รับการอุดหนุน ถ้าแสดงให้เห็นไม่ได้ว่าสังคมได้ประโยชน์ทั้งระยะสั้นและยาว ผู้นำและผู้บริหารมหาวิทยาลัยต้องตระหนัก

พัฒนาการของมหาวิทยาลัย : ระบบ คุณภาพ และมาตรฐาน

การศึกษาสมัยกลางในยุโรป เกิดระบบเพื่อศึกษาเทววิทยา

(Education 2.0 เน้นการศึกษาองค์รวม (Implicit Knowledge, Embedded Knowledge) เน้นการทำได้จริง ครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติจริง เป็นผู้ประกอบการอาชีพ)

● 7 Liberal Arts (ศาสตร์ของเสรีชน) :

- Trivium (ทักษะที่ถ่ายทอดได้) : Grammar, Logic, Rhetoric
 - Quadrivium (ตัวความรู้) : Arithmetic, Geometry, Astronomy, Music
- The 7 Liberal Arts เป็นรากฐานของการศึกษาทั่วไป ในเวลาต่อมา

● มหาวิทยาลัยในยุคเริ่มต้น (ศตวรรษที่ 12) เน้นสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้าน

- เทววิทยา (University of Paris) - รักษาโรคใจ (รักษาศาสนา)
- แพทย์ (University of Salerno) - รักษาโรคกาย
- กฎหมาย (University of Bologna) - รักษาโรคสังคม (ความขัดแย้ง)

- มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 19 – มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์

(Education 3.0 เป็นการศึกษาแบบไฮโล เน้นการศึกษาแบบแยกวิชา (Explicit Knowledge) เพื่อความเข้าใจ ไม่เน้นการทำได้จริง ครูผู้สอนไม่ใช่ผู้ปฏิบัติจริง)

- ปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งแรก ปี 1750 – เครื่องจักรไอน้ำ (ถ่านหิน)
- ปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สอง ปี 1850 – เครื่องยนต์สันดาปภายใน (น้ำมัน) เครื่องกำเนิดไฟฟ้า คนในยุโรปอพยพจากชนบทมาอยู่ในเมือง เมืองแออัด ชนบทร้าง
- การปฏิวัติอุตสาหกรรมขับเคลื่อนด้วยไอน้ำ (Mechanical Principle) กำลังเครื่องจักรแทนกำลังคนและสัตว์
- การปฏิวัติอุตสาหกรรมไม่ใช่ขับเคลื่อนด้วยปรัชญา – สมอง
- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ไม่ใช่สงคราม) ลดความทุกข์ยาก และสร้างความมั่งคั่ง
- การเกิดมหาวิทยาลัยที่เป็นผลจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม และเพื่อขับเคลื่อน เป็นมหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์
- การต่อสู้ทางความคิด ที่ยังคงอยู่ถึงปัจจุบัน ระหว่างมหาวิทยาลัยที่เน้น Liberal Arts/ Classics และมหาวิทยาลัยที่เน้นวิทยาศาสตร์

โดยสรุป มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยรุ่นใหม่ในยุโรป มีการผสมผสานระหว่าง Arts ซึ่งเป็นรากฐานของการสื่อสารและความเข้าใจ และ Mathematics ซึ่งเป็นกุญแจของการคิดเชิงตรรกะ นอกจากนี้ยังมี History เพื่ออธิบายเหตุการณ์ของมนุษย์และเป็นฐานของความยืนยาวของสังคม ในอนาคต และ Science เพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้งของธรรมชาติและการหาประโยชน์สำหรับมนุษย์

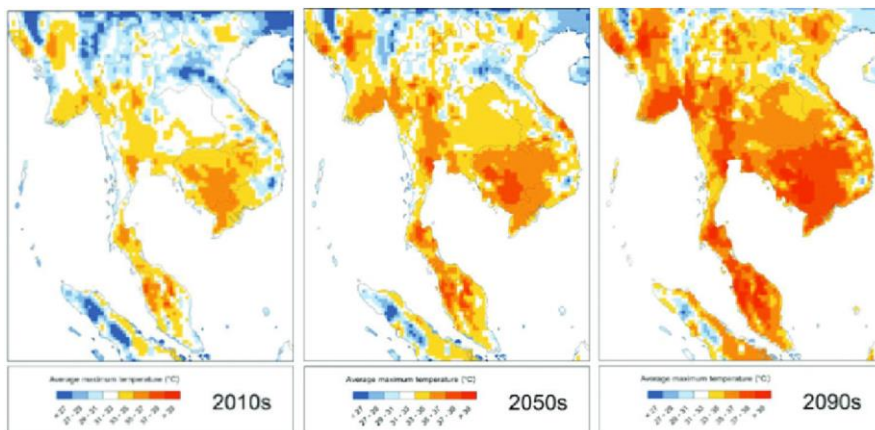
ปัจจุบันยังมีการต่อสู้ทางความคิด ระหว่าง การศึกษาเพื่อสร้างมนุษย์ (สร้างเสริม) และการศึกษาเพื่อการใช้ประโยชน์ สร้างกำลังงาน (สร้างกรรมาชน/กรรมกร)

ตอนที่ 2 การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate Changes)

2.1 ภูมิอากาศเปลี่ยนสุดขีด

ภาพจากซิมูเลชันภูมิอากาศประเทศไทยถึง ค.ศ. 2100 แสดงปริมาณน้ำฝนไม่เปลี่ยนแปลง แต่ฝนจะตกกระาะะสันขึ้น เพิ่มโอกาสน้ำท่วม ดินถล่ม อีกทั้งอากาศจะร้อนสุดขีด และเย็นสุดขีด

ทั้งนี้ การซิมูเลชันพื้นที่ประเทศไทย โดยคาดการณ์อีก 25 ปี พื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลจะอยู่ใต้น้ำหากไม่มีนัยยะสำคัญอื่น

ภาพซิมูเลชันแสดงการเพิ่มของพื้นที่ประเทศไทยที่มีอุณหภูมิสูงระหว่างปี 2010 (2553) เมื่อ มจธ. มีอายุ 50 ปี ปี 2050 (2603) อายุ 100 ปี และปี 2090 (2643) อายุ 140 ปี

2.2 สิ่งมีชีวิต อาหาร ผู้ลี้ภัยจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate Impacted Refugees)

ความขัดแย้งระหว่างประชาชนไทยจะเพิ่มขึ้นเนื่องจากการแย่งการใช้พื้นที่น้ำและทรัพยากร เพราะอากาศเปลี่ยนแปลงสุดขั้ว ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น คนจำนวนหนึ่งจะอพยพออกไปจากที่อยู่อาศัยเดิม ที่มีโครงสร้าง ความเป็นอยู่ดี (ถนน ไฟฟ้า น้ำ อินเทอร์เน็ต โรงเรียน โรงพยาบาล ฯ) ที่ทำกินที่อุดมสมบูรณ์เดิม เนื่องจากจะถูกคนรวย ยึดครองและอีกส่วนหนึ่งจะอยู่ได้น้ำมากขึ้น

2.3 กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงอยู่ใต้ระดับน้ำทะเล

- พื้นที่การเกษตรที่สมบูรณ์ภาคกลาง ที่ดินติดแม่น้ำลำคลองจะอยู่ใต้น้ำเพิ่มขึ้น การระบายน้ำจาก เมืองทำได้ยากขึ้น (อาทิ พื้นที่ กรุงเทพฯ สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม นนทบุรี ปทุมธานี ออยุธยา ฉะเชิงเทรา นครปฐม พื้นที่นี้เป็นอ่าวไทยตอนบนเมื่อประมาณ 1 พันปี เรือสำเภาเข้าถึงเมืองหลัก เช่น ออยุธยา สุพรรณบุรี ลพบุรี)

- ค่าใช้จ่ายสูงเพื่อสร้างคันกันน้ำและระบบระบายน้ำ การสูบน้ำ น้ำใต้ดินสูง
- คุณภาพชีวิตตกต่ำ เดินทางได้ยาก ระดับน้ำคลองอาจสูงกว่าระดับถนน การระบายน้ำจากถนนสู่ คลองยากขึ้น นอกจากนั้นระบบรถไฟใต้ดินที่เป็นขนส่งมวลชนสำคัญ ต้องการการระบายน้ำที่มีประสิทธิภาพ
- การปนเปื้อนน้ำต้นทุน (ทั้งจากแม่น้ำและทะเล)
- ภายใน 50 ปี ประเทศไทยอาจมีการพิจารณาย้ายเมืองหลวงราชการจากกรุงเทพฯ ไปอยู่ที่ตอน คือไม่ใช่พื้นที่สีแดง ในขณะที่กรุงเทพฯ ยังเป็นเมืองหลวงธุรกิจ

2.4 มจร. กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

มจร. บางมด อยู่ได้แต่คุณภาพชีวิตตกลง (Livable) แต่ดีกว่ากรุงเทพฯ ผังตะวันตก คือ บางขุนเทียน ผังตะวันออกมีการลงทุนด้านการจราจร (ขนส่งมวลชน) ระบบกันน้ำ การระบายน้ำ

ทั้งนี้ ควรคิดเรื่องขีดจำกัดการเติบโต (Limit to Growth) โดยทั่วไปทั้งสิ่งมีชีวิตและเมือง ต้องมีขีดจำกัดในการเติบโต นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยมี Inbreeding ค่อนข้างสูง คนในมหาวิทยาลัยรู้จักสังคม ข้างนอกน้อย และจะอยู่กับคนที่ลักษณะคล้าย ๆ กัน ทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ หากมุ่งมั่นแต่ความเป็นเลิศทางวิชาการ จะถูกแยกออกจากกลุ่ม ประชาชนมากขึ้น และได้รับการสนับสนุนน้อยลง จะเกิดปัญหาภายในมหาวิทยาลัย ได้แก่ การแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ความขัดแย้ง ขาดจิตสำนึกในอุดมการณ์ร่วมกัน ขาดแนวคิดที่เน้นด้านสังคมและชาติผู้นำ

มจร. บางขุนเทียน คุณภาพชีวิตจะตกลงเร็วกว่า มจร. บางมด เพราะที่ตั้งจากปัญหา การทรุดของแผ่นดิน ระดับน้ำทะเลที่สูง และโอกาสการมี Storm Surges (when not if) มจร. บางขุนเทียน ควรคิดอย่างจริงจังในการป้องกันและลดผลกระทบจากระดับน้ำที่สูงขึ้น รวมทั้งขีดจำกัดการเติบโต (Limit to Growth) ด้านการลงทุนเทคโนโลยีสูง ราคาแพง

มจร. ราชบุรี จากการชิมเลชั่นไม่เห็นปัญหาสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ แต่อาจมีขีดจำกัดเรื่องน้ำต้นทุน เพราะอยู่ในเงาฝน มีฝนน้อย มจร. ราชบุรี อาจขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่ ทั้งเรื่องน้ำ การเกษตร และชีวิตความเป็นอยู่ การจัดการน้ำควรเป็น Demand Oriented มากกว่า Supply Oriented ซึ่งแตกต่างจาก มจร. บางมด และ มจร. บางขุนเทียน ที่เป็นพื้นที่เมือง การจัดการน้ำ (และไฟฟ้า) เป็นแบบ Supply Oriented และความตระหนักถึงคุณค่าน้ำมีไม่มาก

พื้นที่ภาคตะวันตกมีโอกาสการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูง หากพิจารณาจากโครงสร้างพื้นฐาน เช่น 1) รถไฟรางคู่ (ระยะทางอำเภोजอมบึง-ราชบุรี 24 กม.) 2) มอเตอร์เวย์ไปกาญจนบุรี (ระยะทางอำเภोजอมบึง-กาญจนบุรี 66 กม.) และ 3) การเกิดท่าเรือน้ำลึกที่ทวาย (กำลังจะกลับมา) ดังนั้น มจร. ราชบุรี มีผลกระทบน้อยจากระดับ น้ำที่สูงขึ้น ต่างจากพื้นที่กรุงเทพฯ และจังหวัดในภาคกลางรอบกรุงเทพฯ

ทิศทางที่ควรเกิดขึ้นที่ มจร. ราชบุรี

1. การลงทุนเทคโนโลยีสูง ราคาแพง
2. ใช้อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคตะวันตกที่เป็นโครงการของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นฐานและตัวขับเคลื่อนการพัฒนา

3. พัฒนา มจร. ราชบุรี

ก) ให้เป็นมหาวิทยาลัยในพื้นที่เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (เพื่อบุคลากรภาครัฐ เอกชน รัฐบาลท้องถิ่น และประชาสังคม) ที่สำคัญของภาคตะวันตกของไทย

- เปิดประตู มจร. สู่มหาสมุทรอินเดีย

- ในระยะแรก เน้นทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม ระบบวิศวกรรม เพื่อการเกษตร 4.0 (Agriculture 4.0) เทคโนโลยี Gerontology การวิจัยนโยบายเพื่อการพัฒนาพื้นที่ภาค ตะวันตกและการเกิด Western Seaboard รวมทั้งการบ่มเพาะ Startup

- ภายใน 35 ปี เมื่อ มจร. มีอายุ 100 ปี ควรขยายไปด้านสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะ ความรู้เกี่ยวกับภาคตะวันตกของไทย ประเทศสมาชิก BIMSTEC อนุทวีปอินเดีย ภูมิภาคตะวันออกไกล-ตะวันออกกลาง

ข) สร้างความเป็นเนื้อเดียวกัน (esprit de corps) กับ มจร. บางมด และ มจร. บางขุนเทียน

4. อนาคต มจร. มองทั้งทิศทางเดิม คือ อเมริกา ยุโรป และทิศทางใหม่ คือ เอเชีย จีน เอเชียตะวันออก อนุทวีปอินเดียและทิศตะวันตก

ทั้งนี้ ต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มประเทศสมาชิก BIMSTEC และ BRICS ซึ่งจะเป็นกลไก ความร่วมมือใหม่ทางเศรษฐกิจ การลงทุน ด้านสังคม การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม รวมถึงการศึกษา และการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ ในหลายทศวรรษข้างหน้า เกิดความร่วมมือทวิภาคีและพหุภาคีใหม่ เป็นทางเลือกใหม่ - Look West Policy นอกจากทางเลือกที่มองไปยังอเมริกาและยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

รัฐ อาณาจักร แวันแคว้น โบราณ และประเทศไทย

ไทยรับอารยธรรม ศาสนา ค้าขาย จากอนุทวีปอินเดีย ตะวันออกไกล ตะวันออกกลาง ยุโรป ผ่านมหาสมุทรอินเดีย โดยค้าขายกับจีน ญี่ปุ่น เกาหลี ขวา (อารยธรรม ศาสนา ค้าขาย) ผ่านอ่าวไทย ของมหาสมุทรแปซิฟิก ดังนั้น อนาคต มจร. ควรมองตะวันตกผ่านมหาสมุทรอินเดีย ในทิศตะวันตก เพิ่มจากการมองตะวันออก ผ่านมหาสมุทรแปซิฟิก

ตอนที่ 3 ภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) และ Fragmented Globalization

ภูมิรัฐศาสตร์จะกำหนดยุทธศาสตร์ว่าไทยหมายถึงผู้กำหนดยุทธศาสตร์ ผู้นำ ผู้วางแผนสถาบัน อุดมศึกษา ปัญญาชน ประชาชน ในอนาคตจะต้องเชื่อมโยง (Engage) กับโลกภายนอกในมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม การจัดองค์กรภายในอย่างไร เพื่อเสถียรภาพ ประโยชน์ และความยั่งยืนของประเทศและองค์กร

ภูมิรัฐศาสตร์กับอาณาจักรประวัติศาสตร์ในพื้นที่ไทยและประเทศไทยปัจจุบัน

ภูมิรัฐศาสตร์ไม่ใช่เรื่องใหม่ รัฐ-แวันแคว้น- อาณาจักรโบราณในพื้นที่ประเทศไทยปัจจุบัน มีความสัมพันธ์เชิงภูมิรัฐศาสตร์กับรัฐ-แวันแคว้นโดยรอบนับพันปี โดยการติดต่อค้าขาย แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และสงคราม ดังนี้

3.1 ยุคสมัยจีนเป็นศูนย์กลางของโลก (Middle Kingdom)

จีนโบราณทุกราชวงศ์ยึดถือว่า จีนเป็นศูนย์กลางโลก (จงกั๋ว Middle Kingdom) มาอย่างน้อย 700 - 800 ปี (อาจยึดถือเช่นนี้มาก่อนหน้านั้น แต่ยังไม่พบบันทึก)

จีนมองว่าแคว้นแคว้น รัฐ อาณาจักรโบราณในเอเชียอาคเนย์ รวมถึงรัฐต่าง ๆ ในประเทศไทยปัจจุบัน (ล้านนา ล้านช้าง สุพรรณบุรี-อุททอง ละโว้-อยุธยา-อยุธยา ราชบุรี นครศรีธรรมราช ลังกาสู่กะ-ปัตตานียุคฮินดู พราหมณ์ พุทธมหายาน ปัตตานียุคอิสลาม) เป็น**รัฐบริวาร** - Tributary State **รัฐหรือดินแดนภายใต้การดูแลคุ้มครอง** - Suzerainty State **ประเทศราช** แต่ไม่ใช่อาณานิคม หรือ Colony ตามแนวตะวันตก

รัฐ - แคว้นแคว้น - อาณาจักรโบราณในพื้นที่ประเทศไทย ยอมรับอำนาจ/ความสูงสุด (Supremacy) ของจีน ส่งเครื่องบรรณาการ-**การจิ้มก้อง** - ให้ของกำนัล (Tribute) และขอรับตราประทับ (State Seal) การเป็น ออกจากกษัตริย์จีน (ขอทอง) เสมือนต่อใบอนุญาตค้าขาย

รัฐทั้งหลายในพื้นที่ไทย (ก่อนประเทศไทย) ยอมรับอำนาจของจีนโบราณมากกว่า 700 ปี
ส่งบรรณาการ จนถึงประเทศไทยสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2396) เมื่อเกิดความวุ่นวาย ปลายราชวงศ์ชิงเปลี่ยนจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นสาธารณรัฐ รัชกาลที่ 4 จึงตัดสินพระทัยงดส่งบรรณาการ

3.2 ยุคยุโรปเป็นศูนย์กลางของโลก - ยุคการล่าอาณานิคม

อาณานิคมอังกฤษตั้งในอเมริกาเมื่อ ค.ศ. 1492 (พ.ศ. 2035) ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 มีการติดต่อกับโปรตุเกสเป็นชาติแรก อยุธยาได้เทคโนโลยีปืนสั้น ปืนใหญ่ ดินปืน ระบบและเครื่องเกราะทหาร รวมถึงทหารรับจ้างจากโปรตุเกส

อาณานิคมส่วนมากของอังกฤษ โปรตุเกส สเปน ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ เกิดหลังจากนั้นประมาณ 300 ปี ในช่วงปลายอยุธยา ประเทศยุโรปเหล่านี้เข้ามาในเอเชียด้วยการค้าขาย บีบบังคับให้เปิดการค้าอิสระจากการคุ้มครองโดยรัฐ และอาจให้เปิดการนับถือศาสนาคริสต์ เป็นสาเหตุหลักของความขัดแย้งและเข้ายึดเป็นอาณานิคม

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง (ยุติปี พ.ศ. 2489) อาณานิคมเริ่มได้เอกราช

ตั้งแต่ รัชกาลที่ 4 ถึง รัชกาลที่ 9 ประเทศไทยยอมรับพยานภาพทางทหาร ความรู้ ระบบการปกครองของยุโรป โดยแลกเปลี่ยนทางการทูต ส่งคนไทยไปเรียน เปิดการค้า

3.3 สงครามเย็นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (หลัง พ.ศ. 2489) การถอนตัวของอเมริกาจากเวียดนาม (พ.ศ. 2522) การล่มสลายของโซเวียตรัสเซีย (พ.ศ. 2534) นโยบาย 4 ทันสมัยของจีน (พ.ศ. 2521-2535) การเกิดและเติบโตของอาเซียน โลกาภิวัตน์

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง โลกชั่วเสรีนิยมยอมรับ Americanism - Exceptionalism อเมริกาและคนอเมริกันมีสภาพการยกเว้น (จากข้อบังคับ) ทั่วไปในโลก

ตั้งแต่ รัชกาลที่ 9 ถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 70 ปี ประเทศไทยยอมรับพยานภาพทางทหาร ความรู้ เทคโนโลยี ระบบการปกครอง อุดสาหกรรมของอเมริกา

30 กว่าปีหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อเมริกาปิดล้อมสหภาพโซเวียตรัสเซีย (ม่านเหล็ก - Iron Curtain) และจีน (ม่านไม้ไผ่ - Bamboo Curtain) ที่ปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ อเมริกาสร้างองค์กรทางทหาร รอบโลก องค์กรเหล่านี้ ได้แก่ The North Atlantic Treaty Organization - NATO, The Central Treaty Organization - CENTO, The South East Asia Treaty Organization - SEATO

ไทยเป็นสมาชิก เป็นตัวแทนทำสงคราม (War Proxy) ของอเมริกาในอินโดจีน มีทหารรับจ้างรบ ใน สปป.ลาว เวียดนาม

ทศวรรษ 2520 – 2550 อเมริกาถอนตัวจากเอเชีย แล้วไปทำสงครามที่อื่น โดยอเมริกาส่งทหารตัวแทนเข้าไปรบและทำสงครามใน Bosnia- Herzegovina อิรัก ซีเรีย แอฟริกาเหนือ (Arab Spring) กลุ่ม Taliban กลุ่ม Al Qaeda ในขณะที่อเมริกาทำสงครามอย่างต่อเนื่อง จีนซึ่งแข็งแกร่งขึ้นหลังการปฏิรูปตามนโยบาย 4 ทันสมัย โดย เต็ง เสี่ยวผิง ขยายความช่วยเหลือและอิทธิพลไปทั่วโลกในเอเชีย แอฟริกา เป็นหลักแทนศูนย์กลางที่เกิดจากการถอนตัวของอเมริกา

นโยบาย 4 ทันสมัย (Four Modernization) พ.ศ. 2521 ของเต็งเสี่ยวผิง ประกอบด้วย

- 1) **อุตสาหกรรมทันสมัย** เข้าร่วมเศรษฐกิจโลก
- 2) **การเกษตรทันสมัย** เลิกระบบคอมมูน สร้างระบบครอบครัว
- 3) **วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทันสมัย** สนับสนุนการวิจัย ออกกฎหมายสิทธิบัตร ตั้งเป้าให้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเทียบเท่าระดับโลก
- 4) **การทหารทันสมัย** ทำให้เกิดการทหารอาชีพ ไม่ใช่ทหารแดงหรือทหารปลดแอกซึ่งเก่งการทำสงครามกองโจร แต่รบด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่ได้

หลังจากอเมริกาถอนจากเอเชีย ประเทศในเอเชียอาคเนย์ที่เป็นตัวแทนอเมริกาในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย สิงคโปร์ ตั้งอาเซียนเป็นองค์กรความมั่นคงเพื่อยันเวียดนามที่เข้ายึดครองเขมรในปี พ.ศ. 2522 ต่อมาอาเซียนพัฒนาเป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคม – ASEAN Community และเติบโต คู่สงครามเดิมเข้าร่วม

หลังการสลายตัวของโซเวียต อเมริกาและยุโรปกำหนดกติการะหว่างประเทศ (New World Economic Order) สร้างและกำหนดกติกาธนาคารโลก (World Bank), International Monetary Fund - IMF การผูกค่าเงินกับทองคำ เน้นการค้าเสรี (Trade Liberalization) ผ่าน World Trade Organization (WTO) ส่งเสริมความร่วมมือพหุภาคี/พหุนิยม (Multilateralism) เกิดยุคโลกาภิวัตน์

3.4 ความรุ่งเรืองของเอเชีย (The Rise of Asia)

The Pacific Age

บทความ The “Indo-Pacific”: Intellectual Origins and International Visions in Global Contexts ของ Karl Haushofer 1924 นักปรัชญาการเมืองเยอรมัน ได้มองถึงการเติบโตของญี่ปุ่น จีน อินเดีย มองถึงความรุ่งเรืองของเอเชียตั้งแต่อดีตกว่า 100 ปี

The Asian Century (1980's)

การเกิดประเทศเศรษฐกิจใหม่ - Newly Industrializing Countries /Economies - NICS (ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน ฮองกง สิงคโปร์, Next Asian Tigers) มีการระบุปัจจัยแห่งความสำเร็จโดยนักการทูตอาวุโสสิงคโปร์ Kishore Mahbubani ว่า – *Seven Pillars: free-market economics, science and technology, meritocracy, pragmatism, culture of peace, rule of law and education*

ยุคการแข่งขันและความขัดแย้งระหว่างอเมริกาและจีน

หลังสงครามโลกครั้งที่สองตั้งแต่ทศวรรษ 2490 อเมริกาและยุโรปออกข้อบังคับที่เรียกว่า “กติกาโลกใหม่ (New Economic Order)” สนับสนุนการค้าเสรีแบบพหุภาคี - multilateral ผ่าน World Trade Organization สนับสนุนเงินกู้และเงินให้เปล่าแก่ประเทศค่ายตะวันตกที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจหรือต้องการเงินกู้เพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ภายใต้เงื่อนไขที่อเมริกาและประเทศตะวันตกกำหนดผ่าน World Bank, International Monetary Fund, Asian Development Bank ส่วนประเทศค่ายรัสเซียและประเทศระบบคอมมิวนิสต์ไม่ได้รับความช่วยเหลือนี้

เศรษฐกิจจีนเติบโต ผลิตสินค้าราคาถูก คุณภาพดี ส่งออกไปทั่วโลกทั้งอเมริกา (ยุโรป และ NICS) อเมริกาพบว่าเสียเปรียบเงินจากการค้าเสรีและความร่วมมือพหุภาคีที่เกิดจากการผลักดันของอเมริกาและยุโรป

ตั้งแต่ทศวรรษ 2490 อเมริกามองว่ารัสเซียเป็นศัตรูหมายเลขหนึ่ง จึงสร้างกลไกปิดล้อมผ่าน องค์การความมั่นคง (NATO, CENTO, SEATO) ตามที่กล่าวมาแล้ว ในทศวรรษ 2520 จนถึงปัจจุบันอเมริกามองว่าอิหร่านและเกาหลีเหนือเป็นภัยคุกคาม เพราะทั้ง 2 ประเทศ มีความสามารถในการสร้างระเบิดปรมาณู และจรวดนำวิถี อเมริกาสร้างกลไก Sanction ประเทศทั้งสองทางเศรษฐกิจและการทหาร

60 ปีหลังสงครามโลก จีนเข้มแข็ง อเมริกาเปลี่ยนมโนทัศน์มองว่าจีนเป็นศัตรูหมายเลขหนึ่ง (Public Enemy # 1) สะท้อนผ่านโพลปี พ.ศ. 2557 เนื่องจากจีนมี Belt and Road Initiative – BRI และยังมีประเทศกว่า 145 ประเทศที่ลงนาม MOU กับจีน และได้ประโยชน์จาก BRI

เมื่อประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ เข้ามาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐ ช่วงต้นปี พ.ศ. 2568 ได้ออกรัฐบัญญัติทั้งกลไกการค้าเสรี ทั้งการเจรจาพหุภาคี อเมริกา (และยุโรปต่อไป) หันไปบีบประเทศทั่วโลกและโดยเฉพาะประเทศที่อ่อนแอกว่าผ่านการเจรจาทวิภาคี ล่าสุดคือภายใน 100 วันของการดำรงตำแหน่งฯ อเมริกา ขึ้นภาษีและศุลกากรกับทุกประเทศในโลกที่ได้เปรียบทางการค้ากับอเมริกา

มีคำกล่าวว่า ปัจจุบันอเมริกาโดยประธานาธิบดีทรัมป์ ใช้ “Law of the Jungle” อเมริกา ไม่ทำอย่างที่ตั้งสอน หรือบังคับประเทศอื่น (Not Walk the Talk) คิดแต่ผลประโยชน์อเมริกาอย่างเดียว (Make America Great Again – MAGA) และมีผู้เปรียบว่า การกระทำของประธานาธิบดีทรัมป์ อาจเป็นจุดเริ่มของ สงครามโลกครั้งที่สามทางเศรษฐกิจ อนาคตโลกหลังอเมริกายึดหลัก MAGA อาจมีพัฒนาการที่คาดไม่ได้ จะเกิด การจัดระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่ (New World Economic Order) และวิถีชีวิตใหม่จะเกิดขึ้นอีก หลังจาก วิกฤตการณ์โควิด 19 (อาทิ โลจิสติกส์ ความตื่นตัวเรื่องสุขภาพ ชีวิตที่ผูกกับอินเทอร์เน็ต และสื่อสังคม)

แนวโน้มที่มองเห็นในระบบเศรษฐกิจโลกใหม่

1. การลดความสำคัญของดอลลาร์ (De dollarization) และบทบาทของ Petro Dollars มีนัยยะว่าอิทธิพลทางเศรษฐกิจของอเมริกาและกลไกการเงิน เช่น World Bank, IMF จะลดลง เช่น การใช้เงินหยวนของจีนและเงินของกลุ่ม BRICS ซื่อน้ำมันแทนดอลลาร์ การสร้างระบบการเงินของ BRICS ส่งผลให้ ลดการกุมอำนาจ (De-hegemony) ของอเมริกาและยุโรป รวมทั้งตัวแทน (Proxy) เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี

2. การลดพลังของกลไกและองค์กรพหุภาคี เช่น สหประชาชาติและองค์กรแห่งสหประชาชาติ ประเทศไทยควรเพิ่มบทบาทกับประเทศเพื่อนบ้าน ความร่วมมืออาเซียน และความร่วมมือ BIMSTEC อาจเป็น โอกาสให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในภูมิภาคได้ (การเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส)

มหาวิทยาลัยควรยกระดับความสามารถให้เป็น Regional Hub ทางการศึกษา การวิจัย การฝึกอบรม เฉพาะด้าน ทั้งนี้คนไทยต้องมีสมรรถนะโลกและมโนทัศน์โลก

3. จีนเป็นมหาอำนาจทางทหาร เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี

4. ความสามารถของไทยที่เติบโตในโลกหลายขั้ว – Multipolar World

ตั้งแต่ทศวรรษ 2550 แม้เอเชียตะวันออกและจีนรุ่งเรืองขึ้นมาก ประเทศไทยยอมรับพหุภาพทางทหารของจีน แต่คนไทยจำนวนมากและนักวิชาการมหาวิทยาลัย ยังไม่ตระหนักและรับความรู้ทางเทคโนโลยีของเอเชียตะวันออกและจีนเท่าที่ควร

3.5 ภูมิรัฐศาสตร์และประเทศไทย

1) ประเทศไทยเติบโตไปกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศ ASEAN, กลุ่ม BIMSTEC, กลุ่ม BRICS มีนัยยะว่า ผู้นำทางความคิด ผู้นำและผู้บริหารมหาวิทยาลัยต้องมี Fragmented Globalization Literacy ในการสร้างความสัมพันธ์ (Engagement) และการสร้างประโยชน์

2) ประเทศเพื่อนบ้านที่ไทยควรจับตามองและคบค้าคือ เมียนมา เวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ที่เติบโตทางเศรษฐกิจสูง ประชากรมีคุณภาพ

เมียนมา จะเป็นแหล่งกำลังงานระดับบนและกำลังงานทั่วไปและศักยภาพในการเติมประชากรที่มีการศึกษาและเป็นกำลังงานเพิ่มให้ประเทศไทย ทั้งนี้มหาวิทยาลัยควรศึกษาเชิงลึกในหลายประเด็น อาทิ 1) ด้านความมั่นคง 2) แรงงานเมียนมากับความหวังที่จะสร้างประเทศเมียนมาขึ้นมาใหม่โดยใช้ประเทศไทยเป็นฐาน และ 3) ทศนคติของคนพม่าที่คิดว่า พม่า Superior ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ กว่าประเทศไทย รวมทั้งชาวกัมพูชาก็มีทศนคติว่า กัมพูชา Superior ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ กว่าประเทศไทย

เวียดนาม ไทยควรทำงานกับเวียดนามแบบเป็นคู่เทียบ (Benchmark) คู่คิด คู่ทำ คู่พัฒนา (Buddy) เรียนรู้การสร้างจิตวิญญาณของความรักชาติ การทำงานเพื่อชาติ มโนทัศน์แผ่นดินแม่ (Motherland) ร่วมคิด ทำ พัฒนา กำลังคน พัฒนาการวิจัย ร่วมมือแทนตีนตระหนก ทำงานด้วยกันทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์เป้าหมาย ความร่วมมือและการแข่งขัน (Collaboration and Competition) ในการผลิตสินค้าเกษตร เช่น ข้าว ผลไม้

อินโดนีเซีย ผู้นำและผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรตระหนักว่าอินโดนีเซียมีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย รุ่งเรือง เก่งกว่าประเทศไทย มีประชากรมาก ศักยภาพสูง GDP เพิ่ม ทำให้กำลังซื้อสูงเพิ่มอย่างรวดเร็ว มีตลาดขนาดใหญ่ ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ เป็นประเทศสำคัญในอาเซียน และโลกมุสลิม ชาวมุสลิมอินโดนีเซียมีลักษณะ Secular Muslim ไทยควรมองความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และมองว่าอินโดนีเซียเป็นสะพานไปสู่โลกและวัฒนธรรมมาเลย์และอิสลาม (Secular Islam) รวมทั้งสรรหาผู้ที่จะมาเรียนในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยซึ่งในอนาคตจะเป็นแหล่งเติมกำลังคนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้ประเทศ

มาเลเซีย นำจับตามองการมีระบบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย ควบคู่กับการมีกษัตริย์และสุลต่าน เศรษฐกิจผสมผสานไอที อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม การศึกษามีคุณภาพ ชาวมุสลิมมาเลเซียมีลักษณะ Secular Muslim

3) ในโลกหลายขั้ว อเมริกา จีน อินเดีย จะมีบทบาทต่อการเมืองภายในของไทย

โลกหลายขั้ว เพิ่มความซับซ้อนต่อระบบการเมืองไทยที่โยงกับการประสานผลประโยชน์ของสถาบันสังคม นักการเมือง นักธุรกิจผูกขาด (Oligarchs) ระบบเศรษฐกิจและกองทัพ วัฒนธรรมการเมืองตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มาเป็นเวลาเกือบหนึ่งร้อยปี สภาพปกติของการเมืองไทย คือ มีรัฐบาลพรรคฐานันท์การเมืองสลับกับรัฐบาลฐานกองทัพ

อย่างไรก็ตาม ชื่อเสียงที่รัฐบาลจีนให้กับไทยในยุคที่อเมริกาและประเทศตะวันตกเย็นชา ปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือ เช่น วิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 การรับซื้อสินค้าเกษตรคุณภาพต่ำ ทำให้ภาพลักษณ์ของจีนเป็นบวกในสายตาคนไทย จีนจึงมีอิทธิพลมากขึ้นต่อการเมืองไทยผ่าน Chinese Diaspora และนักธุรกิจ Oligarch มีผู้สงสัยว่า เมื่อจีนมีอำนาจมากขึ้นทั้งการทหาร เศรษฐกิจ เทคโนโลยี จีนจะ Brash และ Obtrusive เช่น ชาวจีนตะวันตกหรือไม่ กรณีนี้มีความเห็นว่าวัฒนธรรมขงจื้อและความสุภาพของคนตะวันออกจะทำให้การใช้อำนาจและอิทธิพลของจีนสุ่ม นุ่มนวล เฉียบคมขึ้น

3.6 สถาบันสังคมล่า อ่อนแอ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น - Fragmented Globalization and Fatigue of Social Institutions)

ภูมิรัฐศาสตร์ปัจจุบันให้แนวโน้มว่า องค์การและกลไกพหุภาคีทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศในรูปแบบองค์กรลดความสำคัญลง (De-institutionalized) โลกาภิวัตน์แบบที่ผ่านมาสองทศวรรษ เปรียบบางขึ้น แยกตัวมากขึ้น มีการรวมตัวทางการเมืองและเศรษฐกิจแบบใหม่ ในระดับภูมิภาคหรือกลุ่มผลประโยชน์ร่วม มีผู้เรียกว่า “Fragmented Globalization” หรือเรียกว่าโลกาภิวัตน์แยกส่วน หรือโลกาภิวัตน์แบบกระจาย เป็นระเบียบเศรษฐกิจโลก ระเบียบสังคมโลก แบบใหม่ หลังประธานาธิบดีทรัมป์มีอำนาจ

มองไปข้างหน้าเมื่อ มจร. มีอายุ 100 ปี ผลจากระเบียบเศรษฐกิจโลกและระเบียบสังคมโลกแบบใหม่ สร้างโลกาภิวัตน์แยกส่วน สถาบันสังคมจะเหนื่อยล้า (Fatigued) และอ่อนแอลง เป็นความท้าทายของผู้นำประเทศ ผู้นำทางการศึกษา ผู้นำและผู้บริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งเห็นว่า สถาบันสังคมมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกสถาบันสังคมรากฐาน คือ สถาบันครอบครัว สร้างความเป็นมนุษย์ ความเป็นพลเมือง กลุ่มที่สอง สถาบันสังคมสร้างชาติ ที่ยึดถือกันคือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

อนาคตสถาบันสังคมจะอ่อนแอลง (ถ้าไม่เปลี่ยนมโนทัศน์ และยกเครื่อง) สถาบันสังคม นักการเมือง นักธุรกิจผูกขาด (Oligarchs) ระบบเศรษฐกิจ กองทัพ จะเปลี่ยนไป โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ (Gen. Z, Gen. Y) จำนวนหนึ่งเห็นว่า สถาบันไม่มีความสำคัญในชีวิตและ Irrelevant พ่อแม่มีหน้าที่ต้องเลี้ยงลูก ไม่ต้องคำนึงถึงบุญคุณ ส่วนสถาบันสังคมอยู่ห่างจากชีวิตประจำวัน

ภาคชนบทนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) คนหนุ่มสาวที่เป็นกำลังแรงงานอพยพเข้ามาทำงานในเมือง ส่งเงินให้ครอบครัว ทั้งลูกให้ปู่ย่าตายายดูแล หมู่บ้านร้าง พ่อแม่ทั้ง Gen. X และ Gen. Y ในเมืองและชนบทไม่สามารถให้เวลาที่มีคุณภาพ (Valued Time) แก่ลูก ส่วนภาคเมืองพ่อแม่ทำงาน ลูกโตมาหน้าโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เกม ไอแพด และมีมือถือ เด็กได้ข้อมูลการรับรู้โลกและสังคม รวมทั้งการอบรมจากโทรทัศน์ ไอแพด และมีมือถือ

อนาคตสถาบันครอบครัวจะอ่อนแอลงต่อเนื่อง (ถ้าไม่เปลี่ยนมโนทัศน์ และยกเครื่อง) เนื่องจากสถาบันสังคมไร้พ่อแม่และกลไกปลูกฝังค่านิยมทางศีลธรรม ความซื่อสัตย์ หน้าที่และความเป็นพลเมืองไทย รวมถึงความรักชาติ

มหาวิทยาลัยมีส่วนอย่างมากในการปรับทัศนคติ ฝึกฝน ขัดเกลา และสร้างบัณฑิตที่เป็นผู้เปลี่ยนสังคม (Social Change Agents) ซึ่งเป็นคำพูดติดปากกันในปัจจุบัน รวมถึงฟื้นความเข้มแข็งสถาบันสังคม สร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ เป็นผู้นำทางความคิดและการกระทำ โดยมีทักษะเชิงลักษณะนิสัย (Character Skill) ได้แก่ 1) มีสัมมาทิฐิ (Right Views) รู้จักตนเองในสังคมไทย 2) เห็นแก่สังคม (Prosocial) 3) มองไปข้างหน้า (Proactive) 4) มีวินัย (Disciplined) และ 5) ตั้งจิตมั่น (Determined)

การทำงานของมหาวิทยาลัยเพื่อให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็ง สร้างบัณฑิตที่เปลี่ยนสังคม ไม่ใช่งบประมาณหรือสินทรัพย์ที่เป็นเงิน แต่ใช้สินทรัพย์ทางปัญญาและมโนธรรม เป็นเรื่องที่แต่ละมหาวิทยาลัยต้องนำไปคิดว่าจะทำอย่างไร

ตอนที่ 4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

เรื่องมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จะนำเสนอในโอกาสต่อไป

สรุปการอภิปรายของกรรมการสภามหาวิทยาลัย

กรรมการสภามหาวิทยาลัย ให้ความสนใจในการนำเสนอเรื่อง “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ในปี 2603, ไทยเป็นแผ่นดินแม่ คนไทยเป็นพลเมืองโลก คนไทยแข่งได้ในโลก (Motherland, Global Citizen, Global Professionals)” และมีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ศ.เกียรติคุณ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ นายกสภามหาวิทยาลัย ให้ความเห็นว่า มจร. ควรมีโจทย์สำคัญเพื่อสร้างขีดความสามารถในการเพิ่มผลผลิต (Productivity) ทั้งในระดับองค์กรและบุคลากร เพื่อให้พร้อมต่อการแข่งขันและความเปลี่ยนแปลงระดับโลก หนึ่งในแนวทางสำคัญคือการรับนักศึกษาและอาจารย์จากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เมียนมา จีน อินเดีย อินโดนีเซีย ไต้หวัน เน้น “Active Recruitment” รวมถึงการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายคนพลัดถิ่น (Diaspora) ทั้งในและต่างประเทศ แต่ต้องระมัดระวังไม่ให้มีสัดส่วนมากเกินไป นอกจากนี้ ควรเฝ้าระวังผลกระทบที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติ เช่น มจร. บางขุนเทียน อาจเผชิญกับการรุกรานของน้ำทะเล มจร. ราชบุรี อาจพบปัญหาภัยแล้ง

จากผลการจัดอันดับ Times Higher Education Asia University Rankings 2025 มจร. ได้รับการจัดอันดับ 201-250 ของเอเชีย และเป็นอันดับ 3 ของประเทศ ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพและความสามารถของมหาวิทยาลัยจึงควรใช้โอกาสนี้ในการสร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยขนาดกลาง เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ/ราชชมงคล มหาวิทยาลัยในต่างจังหวัด เพื่อพัฒนา/สร้างผลงานที่โดดเด่นเพื่อตอบโจทย์แต่ละพื้นที่และเป้าหมายของประเทศ

2. นายเชมทัต สุคนธสิงห์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นว่า จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั่วโลก มจร. ควรกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายอย่างชัดเจนเพื่อเป็น Flagship University ในการชี้้นำให้กับสังคมไทย โดยเริ่มจากการระดมสมองภายในเพื่อพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศ กำหนดทิศทาง เป้าหมายระยะสั้น/กลาง เช่น การปรับปรุงหลักสูตร การออกแบบกิจกรรมในพื้นที่ มจร. บางขุนเทียน และ มจร. ราชบุรี เพื่อตอบรับต่อสถานการณ์โลก โดยสร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมภายใน 1 - 3 ปี และสื่อสารผลลัพธ์ต่อสังคมอย่างเป็นระบบ

3. ดร.เบ๊งค์ งามอรุณโชติ กรรมการสภามหาวิทยาลัยจากผู้แทนผู้อำนวยการสำนัก/สถาบัน ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 บทบาทของมหาวิทยาลัยในการยกระดับทักษะแรงงาน (Re-skilling/ Up-skilling) มจร. อาจเป็นมหาวิทยาลัยต้นแบบในการพัฒนาแพลตฟอร์ม Reskill ระดับชาติ ซึ่งครอบคลุมตลอดช่วงชีวิต พร้อมจัดกิจกรรม Presidential Forum ระดับนานาชาติ เพื่อถ่ายทอดกรณีศึกษาและยกยอบทบาทมหาวิทยาลัยไทยในฐานะผู้นำการพัฒนากำลังคนของประเทศ กำหนด “Narrative” ใหม่ให้กับมหาวิทยาลัยในเวทีโลก โดยไม่ผูกพันกับความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ เน้นการสร้างความร่วมมือในกลุ่มประเทศต่าง ๆ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และประเทศอื่น ๆ ที่มีศักยภาพและประสงค์ร่วมมือด้วย

Presidential Forum อาจเชิญสมาชิกจากโครงการ Kartu Prakerja (Pre-employment Card) หรือโครงการ Prakerja มาร่วมเป็น Keynote Speaker เนื่องจากโครงการ Prakerja ของประเทศอินโดนีเซียสามารถปรับทักษะและสมรรถนะของแรงงาน 17.5 ล้านคน ภายใน 3 ปี โดยพิจารณาผลลัพธ์การดำเนินงานจาก 1) ผู้เรียนมีทักษะเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน 2) ผู้เรียนมีโอกาสได้รับการจ้างงาน/ปรับเปลี่ยนงานใหม่ไปสู่งานที่มีมูลค่าสูงขึ้น และ 3) ผู้เรียนมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก คาดว่ากิจกรรมดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาแรงงานของประเทศไทยจำนวนมากในคราวเดียว เพื่รองรับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงอาชีพในอนาคต

3.2 การพัฒนา Talent Hub และ Talent Network ในยุทธศาสตร์สำคัญ เช่น หุ่นยนต์ เทคโนโลยีขั้นสูง โดยใช้จุดแข็งของ มจร. และความมุ่งมั่นในการเป็น “Node” ที่เชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจ-ความมั่นคงของประเทศ ผ่านการผลิตกำลังคนระดับสูงและการสร้างองค์ความรู้ในการเตรียมบทบาทของมหาวิทยาลัยในระบบโลกที่เปลี่ยนแปลง (Fragmented World) มหาวิทยาลัยต้องเป็น “Node” สำคัญของเครือข่าย Knowledge และ Supply Chain ระดับภูมิภาค แม้ไม่ใช่ศูนย์กลาง (Core) แต่มีบทบาทสูงในมิติที่เลือกได้อย่างชัดเจน

3.3 จากแหล่งข้อมูลวารสาร Nature Briefing กล่าวถึงงานวิจัยของประเทศสหรัฐอเมริกาภายใต้การบริหารงานของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ชัดใหม่ พบว่า นักวิทยาศาสตร์ในประเทศต้องทบทวนชีวิตและอาชีพของตนเอง โดย 3 ใน 4 ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด 1,600 คน อยู่ระหว่างการพิจารณาย้ายออกจากสหรัฐฯ ไปยังยุโรป แคนาดา และประเทศอื่น ๆ ซึ่งเป็นโอกาสดีของประเทศไทยในการเชิญชวนผู้ที่มีความสามารถมาตั้งถิ่นฐานในประเทศ นอกจากนี้ ประเทศที่ประสบความสำเร็จในด้านอุตสาหกรรม เช่น ประเทศไต้หวัน จะให้ความสำคัญในการเชิญชวนผู้ที่มีความสามารถเข้าร่วมงานในลักษณะของทีมงานมากกว่ารายบุคคล

4. ศ.เกียรติคุณ นพ.รัชตะ รัชตะนาวิน กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นว่าการข้อมูลตอนที่ 1 – 3 คือ โครงสร้างประชากร การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ และภูมิรัฐศาสตร์ กล่าวถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเกาหลีใต้พบว่า ประเทศเกาหลีใต้เจริญก้าวหน้ามากกว่าประเทศไทยส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคง ซึ่งอาจมาจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมหนัก เช่น การผลิตรถยนต์ อุปกรณ์/เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ ในขณะที่นโยบายของรัฐบาลไทยเน้นการบริการ เช่น การท่องเที่ยว เอนเตอร์เทนเมนต์คอมเพล็กซ์ (Entertainment Complex) อีกทั้ง ประเทศไทยมีวิศวกรที่มีความสามารถ ความชำนาญและเชี่ยวชาญหลากหลายสาขา แต่ยังไม่สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมหนักได้อย่างเป็นระบบ ในกรณีนี้ มจร. มีองค์ความรู้และความเป็นเลิศด้านวิศวกรรมศาสตร์ อาจหาแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ เพื่อนำไปสู่อุตสาหกรรมและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศต่อไป

5. ศ.เกียรติคุณ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ นายกสภามหาวิทยาลัย สอบถามว่า มจร. มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในประเทศ/ต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศเกาหลีใต้ ที่สามารถสร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศหรือไม่

รศ. ดร.สุวิทย์ แซ่เตีย อธิการบดี และ รศ. ดร.ชวิน จันทระเสนาวงศ์ รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาความเป็นสากล ชี้แจงว่า มหาวิทยาลัยอยู่ระหว่างการจัดตั้งอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคตะวันตก มจร.ราชบุรี โดยหารือร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ/ราชชมงคล ในพื้นที่แล้วกว่า 5 แห่ง เพื่อพัฒนาบุคลากรคุณภาพรองรับภาคอุตสาหกรรม/ภาคการเกษตร ที่จะเกิดขึ้นกรณีที่มีการพัฒนาท่าเรือขนาดใหญ่ในประเทศเมียนมา สำหรับด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในเบื้องต้นได้หารือร่วมกับอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (มจพ.) เพื่อหาแนวทางในการผลิตกำลังคนที่มีสมรรถนะสูงด้านต่าง ๆ เช่น Semiconductor, Artificial Intelligence (AI), Electric Vehicle (EV) และเพื่อลดความซ้ำซ้อนด้วย

ในด้านความร่วมมือกับภูมิภาคเอเชียตะวันออก เช่น ไต้หวัน ญี่ปุ่น และจีน ประเทศญี่ปุ่นต้องการบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างมาก สนใจจัดทำหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ร่วมกับ มจร. สำหรับประเทศไต้หวัน สนใจพัฒนาบุคลากรด้าน Semiconductor คาดว่าจะดำเนินการในช่วงปลายปีนี้ โดยประเทศไต้หวันจะสนับสนุนทุนการศึกษาและจะตั้งศูนย์เพื่อบริหารทุนการศึกษาและติดตามผู้เรียน ณ พื้นที่การศึกษาเคเอกซ์ ด้วย

6. นายเทวินทร์ วงศ์วานิช กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ ประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

6.1 เห็นด้วยกับข้อมูลตอนที่ 3 หัวข้อ 3.6 กล่าวถึง อนาคตสถาบันสังคมและสถาบันครอบครัว จะอ่อนแอลงอย่างต่อเนื่อง หากไม่เปลี่ยนทัศนคติและปรับตัวให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้น มจร. ควรมี บทบาทในการผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคม ปลูกฝังทักษะเชิงลักษณะนิสัย (Character Skill) ได้แก่ สัมมาทิฐิ เห็นแก่สังคม มีจิตสาธารณะ มีวินัย ซึ่งเป็นจุดอ่อนของสังคมในปัจจุบัน โดยเชื่อมโยงทักษะ เหล่านี้ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ

6.2 ปัจจุบันนักศึกษาต่างชาติโดยเฉพาะนักศึกษาเมียนมามาศึกษาต่อในประเทศไทยจำนวนมาก หาก มจร. เป็นผู้นำในการพัฒนาบุคลากรคุณภาพสูงจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศเมียนมา ซึ่งอยู่ไม่ไกล จากประเทศไทย โดยจัดทำโครงการ/แผนการดำเนินงานอย่างชัดเจนและใช้พื้นที่ มจร. ราชบุรี แล้วเสนอรัฐ เพื่อขอรับการสนับสนุน จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะการสร้างคามเข้มแข็งให้กับ มจร. ราชบุรี รวมทั้งประเทศไทยและต่างประเทศด้วย

7. รศ. ดร. หริส สุตะบุตร อุปนายกสภามหาวิทยาลัย ให้ความเห็นว่า จุดเด่นและเอกลักษณ์เฉพาะ ของ มจร. คือ ความสามัคคี อาทิ อุดมธิดาการบดีที่ครบวาระการดำรงตำแหน่งทุกท่านรับเป็นที่ปรีกษามหาวิทยาลัย ทำงานร่วมกับอธิการบดีและทีมบริหารเพื่อช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง และยังมี ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในคุณธรรม เป็นวัฒนธรรมขององค์กร อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยควรวางแผน และเตรียมความพร้อมใน 20 – 30 ปีข้างหน้า ทั้งกรณีเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม หรือกรณีต้องย้ายถิ่นฐาน ไปจังหวัดราชบุรี โดยวางแผนการแก้ปัญหาเรื่องน้ำอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ มจร. อาจศึกษาการดำเนินงานที่มี ประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จสูงจากประเทศสิงคโปร์ แม้ประเทศจะมีขนาดเล็กแต่ความสามารถเป็นเลิศ และเป็นผู้นำในหลายด้านด้วย

8. ศ.เกียรติคุณ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ นายกสภามหาวิทยาลัย ขอให้อธิการบดีและฝ่ายบริหาร นำความเห็นและข้อเสนอแนะของกรรมการสภามหาวิทยาลัยไปพิจารณาและดำเนินการอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการพัฒนา มจร. ราชบุรี เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาบุคลากรคุณภาพสูง/ความเชี่ยวชาญเฉพาะ ให้กับประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

9. นายสมประสงค์ บุญยะชัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นว่า ปัจจุบัน โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลง อัตราการเกิดลดลง และมีการพึ่งพาแรงงานต่างชาติมากขึ้น ดังนั้น มจร. ซึ่งมี บทบาทสำคัญทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับประเทศ ต้องยอมรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และ พัฒนากำลังคนในประเทศให้มีศักยภาพสูงขึ้น ยกย่องคุณภาพของคนไทยให้ก้าวทันประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศญี่ปุ่น หรือออกแบบระบบที่สามารถใช้แรงงานต่างชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การบริหารจัดการ ที่ยั่งยืน ตามทฤษฎีห่านบิน (Flying Geese Model) โดยกำหนดเป็นเป้าหมายการดำเนินงานในระยะยาว (Long-Term Objective) ต่อไปด้วย

10. นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ ประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

10.1 โรงเรียนตรุลสิกขาลัย มจร. ควรขยายผลเป็นโรงเรียนต้นแบบระดับประถมและมัธยมศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) โดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัย ในภูมิภาค เพื่อสร้างเยาวชนที่รักแผ่นดินไทยและเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งในระดับประเทศและระดับโลก รวมถึงการพัฒนาเด็กจากแรงงานข้ามชาติที่เกิดในประเทศไทยให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต

10.2 มจร. ควรเพิ่ม/พัฒนาต่อยอดการทำวิจัยที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อตอบโจทย์เร่งด่วนของประเทศ เช่น 1) การแก้ปัญหาการระบาดของปลาหมอหางดำ ซึ่งมีการแพร่พันธุ์และขยายเป็นวงกว้างส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และ 2) การแก้ปัญหาสารพิษในแม่น้ำกก เช่น สารหนู ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ทำให้มหาวิทยาลัยมีบทบาทในการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ควรร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเพื่อการแก้ปัญหาโลกร้อน การพัฒนาอาหารเพื่อสุขภาพ การใช้สมุนไพรและภูมิปัญญาไทยในการสร้างภูมิต้านทานโรค และการสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เป็นต้น

รศ. ดร.สุวิทย์ แซ่เตีย อธิการบดี ชี้แจงว่า โรงเรียนครุศึกษาลัยได้สร้างเครือข่ายกับโรงเรียนที่ต้องการพัฒนาครูและนักเรียน โดยที่ผ่านมามีหลายโรงเรียนในต่างจังหวัดมาศึกษาดูงาน เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดเชียงราย ซึ่งโรงเรียนฯ ยินดีที่จะฝึกอบรมและให้คำแนะนำบุคลากรครูในรูปแบบ Coaching โดยมีเงื่อนไขคือผู้บริหารระดับสูงของโรงเรียนนั้น ๆ ต้องให้ความสำคัญและเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างจริงจัง ในเรื่อง การวิจัย มจร. มีกลุ่มวิจัยหลายด้าน เช่น 1) การกักเซาะพื้นที่ชายฝั่งบางขุนเทียน เนื่องจากระดับน้ำทะเลที่เพิ่มขึ้นอาจส่งผลกระทบถึงการหลุดตัวของพื้นที่เร็วกว่าที่คาดการณ์ไว้ 2) ความหลากหลายทางชีวภาพ เน้นเรื่องการบริหารจัดการ 3) สมุนไพร ภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อเพิ่มมูลค่าและการขยายผลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ สำหรับเรื่อง ปลาหมอหางดำ จะนำไปพิจารณา ส่วนเรื่องสารพิษในแม่น้ำกก อยู่ระหว่างการหารือกับนักวิจัยภายนอก หากมีนักวิจัยสนใจจะหาทุนสนับสนุนการทำงานวิจัยต่อไป

11. ศ.กิตติคุณ ดร.วรศักดิ์ กนกนุกุลชัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นว่า เมื่อพิจารณาด้านประชากรศาสตร์และบทบาทของมหาวิทยาลัยในยุคหลังแรงงาน (Post-Labor Society) ที่อัตราการเกิดลดลงแล้ว มจร. ควรเตรียมความพร้อมกรณีประชากรจะลดลงใน 10-20 ปีข้างหน้า ซึ่งอาจส่งผลกระทบเรื่องปัญหาแรงงาน อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) จะมีบทบาทมากขึ้น หากประเทศสามารถพัฒนา AI ได้ดีอาจทำให้มนุษย์ทำงานน้อยลงและจะช่วยลดการพึ่งพาแรงงานต่างชาติได้ ถ้าไม่สามารถพัฒนา AI ได้ รัฐต้องวางแผนระบบการจัดสรรรายได้พื้นฐาน (Universal Basic Income: UBI) สำหรับประชากรในประเทศ อีกทั้งเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตซึ่งจะส่งผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยด้วย

12. รศ. ดร.ชวิน จันทระเสนาวงศ์ รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาความเป็นสากล ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า มจร. ให้ความสำคัญในการดูแลนักศึกษาเมียนมา ซึ่งเป็นนักศึกษาต่างชาติกลุ่มใหญ่ประมาณ 400 คน โดยจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกงาน การสมัครงาน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมของมหาวิทยาลัยและประเทศไทยได้ สำหรับการรับสมัครนักศึกษาต่างชาติ มหาวิทยาลัยรับสมัครนักศึกษาเชิงรุก (Active Recruitment) ณ นครย่างกุ้ง ประเทศเมียนมา และประเทศอื่น ๆ ด้วย ด้านความร่วมมือกับกลุ่มประเทศ CLMV และประเทศจีน มจร. มีความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ มณฑลยูนนาน ประเทศจีน ส่วนความร่วมมือกับ BIMSTEC ขอรับไว้ดำเนินการต่อไป

ด้านกิจกรรม Presidential Forum อยู่ระหว่างดำเนินการโดยเป็นส่วนหนึ่งของการเฉลิมฉลองในโอกาสครบรอบ 65 ปี มจร. คาดว่าจะจัดในช่วงปลายปีนี้ ภายใต้ธีม “Lifelong Learning” เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครอบคลุมทั้ง Micro-credentials และ OBE (Outcome-Based Education) เชิญ Keynote Speaker เพื่อสื่อสารการเรียนรู้ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และเชิญพันธมิตรจากมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างชาติเข้าร่วมกิจกรรมนี้ด้วย

13. ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร ที่ปรึกษามหาวิทยาลัย ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ข้อมูลตอนที่ 4 เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี โดยมีคำตอบในหลายประเด็นที่กรรมการสภามหาวิทยาลัยได้ให้ข้อสังเกต และประเด็นสำคัญคือ มจร. ต้องเติบโตและพัฒนาไปพร้อมกับพันธมิตรทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ศ.เกียรติคุณ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ นายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัย ขอขอบคุณ ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร ที่ปรึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยและประเทศอย่างมาก สำหรับข้อมูลตอนที่ 4 จะเรียนเชิญท่านมาบรรยายในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

.....